

Gustaw Herling Grudziński

“INNY ŚWIAT”

- Podstawowe informacje o lekturze (czas i miejsce akcji, problematyka itd.)
- zagadnienia na maturę i sprawdzian
- quiz sprawdzający wiedzę

“INNY ŚWIAT”

Gustaw Herling Grudziński

• Geneza utworu

“Inny świat” powstawał w latach 1949-1950, a więc kilka lat po zakończeniu II wojny światowej. Wydarzenia, które zobrazował autor pochodzą z jego osobistych doświadczeń. Grudziński został aresztowany w marcu 1940 roku. Zarzucono mu szpiegostwo i działania antyrosyjskie. W więzieniu w Grodnie skazano go na pięć lat pobytu w obozach sowieckich. Przebywał w łagrze w Jercowie do stycznia 1942 roku. Został zwolniony w następstwie wielodniowej głodówki. Głównym zamiarem autora było ukazanie prawdy dotyczącej obozowych realiów.

• Znaczenie tytułu

Tytuł utworu ma charakter symboliczny. W momencie przekroczenia zadrukowane zony w Recowie pisarz stał się więźniem radzieckiego obozu pracy. Było to przekroczenie granicy innej rzeczywistości- “innego świata”- pozbawionego poszanowania dla człowieka. W łagrach panowały inne zasady moralne, obowiązywały inne prawa, ludźmi kierowały inne wartości. Zacierały się tam granice człowieczeństwa, humanitarymu. Herling Grudziński do końca wierzy jednak w zachowanie godności w “innym świecie”, a jego postawa to potwierdza.

• Czas i miejsce akcji

Akcja utworu rozpoczyna się pod koniec lata w więzieniu w Witebsku w 1940 roku, kiedy to główny bohater został aresztowany, a kończy w Rzymie w czerwcu 1945 roku. Wydarzenia z pobytu pisarza w Jercowie rozgrywają się w ciągu dwóch lat, od 1940 roku do 20 stycznia 1942 roku.

• Gatunek

“Inny świat” to wypowiedź wielogatunkowa: występują tu elementy charakterystyczne dla powieści, pamiętnika, reportażu, eseju historycznego i politycznego, czy autobiografii. Narrator dzieła jest kronikarzem, obserwatorem, ale także bohaterem powieści. Stosowanie przez niego słownictwa łagrowego wzbogadza wartość brzmieniową powieści. Przedstawia dane dotyczące racji żywieniowych, procentowy przelicznik godzin pracy.

“INNY ŚWIAT”

Gustaw Herling Grudziński

• Narracja utworu

Narracja autorska (pierwszoosobowa)- charakteryzuje się bezpośredniością i szczerością wypowiedzi o sobie, gdzie autor dzieli się swoimi osobistymi doświadczeniami i refleksjami.

Narracja kronikarska- skupiająca się na rejestracji faktów, dat, liczb, miejsc oraz specyficznego słownictwa, charakterystycznego dla danej zbiorowości, co nadaje opowieści waloru dokumentalnego.

Narracja traktatowa- obejmuje analizę zjawisk eseiczny komentarz, gdzie autor interpretuje wydarzenia w szerszym kontekście socjologicznym, psychologicznym i historycznym.

• Terminologia łagrowa

“**bietoruczki**”- białe rączki, więźniowie politycznie

“**łagier**”- obóz pracy przymusowej, wykorzystywany jako element wzbogacający gospodarkę ZSRR

“**żona**”- teren obozu

“**wychodnoj djeń**”- dzień wolny od pracy, rozpoczynający się rewizją; następował, gdy oboz przekroczył nazucaną normę pracy

“**lesoruby**”- brygada więźniów pracujących w lesie

“**nocne łowy**”- nocne “polowanie” na kobiety, często połączone ze zbiorowym gwałtem.

“**urcy**”-pospolici przestępcy

“**bezprizorni**”- przestępcy małoletni; trudnili się kradzieżą

“**trupiarnia**”- barak, do którego kierowano więźniów niezdolnych do pracy, chorych, bliskich śmierci.

“**nacmani**”- więźniowie pochodzący z Azji

“**bytownicy**”- więźniowie skierowani za niewielkie przewinienia

• Struktura

“Inny świat” podzielony jest na dwie części: pierwszą i drugą.

Wyróżniają się one wielkością czcionki. Każda z części dzieli się na tytułowane rozdziały.

“INNY ŚWIAT”

Gustaw Herling Grudziński

- **Opis dnia pracy w “lesopowale”**

Praca w lesopowale była jedną z najcięższych w obozie. Wykonujący ją więźniowie należeli do brygad leśnych. Ich praca trwała około dwunastu godzin. Polegała ona na wycince i wstępnej obróbce drzew. Często do miejsca pracy więźniowie musieli iść kilka kilometrów. Więźniowie, przez katorżniczą pracę i ciężkie warunki atmosferyczne, byli wyczerpani fizycznie i psychicznie, zmarznięci i przemoczeni. Dotkliwą niedogodnością, oprócz braku odpowiedniej odzieży, był głód.

- **Obozowa rzeczywistość**

Autor opisuje specyfikę życia w obozie pracy na podstawie własnych doświadczeń i obserwacji. Opowiada o sprawach bliskich więźniom, przybliżając ich sylwetki i życiorysy. Narrator kreślił również portrety obozowych zmór, do których należał głód. Odczuwany był przez żyjących tam ludzi wyjątkowo silnie, ze względu na katorżniczą pracę i niewielkie racje żywieniowe, zależące od wyrobionej przez więźnia normy. Grudziński stwierdził, że “prawdziwi głód jest wtedy, gdy na drugiego człowieka patrzy się jak na obiekt do zjedzenia”. Kolejnym problemem w łagrze były też rozprzestrzeniające się tam szybko choroby i niewłaściwe warunki higieniczne. Wszystkie te okoliczności prowadziły do kolejnej zmory: śmierci, której obawiali się wszyscy więźniowie. Nigdy nie byli pewni, czy wychodząc do pracy, powrócą z niej wieczorem; czy zapadając w sen, obudzą się kolejnego dnia. Nawet, jeśli odejście było marzeniem wielu więźniów, bali się jej.

- **Człowiek a normy moralne**

Grudziński nie okazuje mechanizmu działania masowej maszyny śmierci; zamiast tego skupia się na ukazaniu losów jednostki w obliczu sytuacji ekstremalnej. Autor, w przeciwieństwie do Borowskiego, postuluje postawę niezgody wobec zła. Nie usprawiedliwia zachowań więźniów, nie pozostaje obiektywny wobec ich czynów. Pisarz propoaguje pamięć o humanizmie i ludzkiej godności.

“INNY ŚWIAT”

Gustaw Herling Grudziński

• Bohaterowie

Bohater	Charakterystyka
Gustaw	- Młody mężczyzna, który trafił do przymusowego obozu pracy w Jercewie, oskarżony o niestusne szpiegostwo na rzecz Niemiec. Ważnym elementem jego opowieści, oprócz opisów własnych stanów emocjonalnych, są biografie innych bohaterów utworu. - Jawi się jako człowiek życzliwy, próbujący zachować godność w nieludzkich warunkach
Michaił Kostylew	Młody inżynier, w przeszłości zafascynowany ideologią komunistyczną. Został oskarżony o rzekome szpiegostwo. Przypalał sobie rękę, aby uniknąć pracy. Gustaw chce poświęcić się dla niego i pojechać do obozu na Kotymę za Kostylewa, aby on mógł dalej żyć i opiekować się matką. Michaił popełnia samobójstwo, oblewając się wrzątkiem. Nie może udźwignąć czynu swojego przyjaciela, chce umrzeć na własnych warunkach.
Natalia Lwowna	- Otyła kobieta, o dobrym usposobieniu - czytała “Zapiski z martwego domu” - Podjęła się nieudanej próby samobójczej, pragnąc umrzeć na własnych warunkach
Pamfitow	- Stary Kozak, posiadający syna w Armii Czerwonej. Ten jednak wypart się go w imię komunizmu. - Gdy Sasza przybył do Jarcewa, doszło do pojednania
M.	- Inżynier leśnik, urzędnik - Polski patroł, zachował godność w obozie
Gorcew	- Funkcjonariusz NKWD, torturował więźniów - Został skatowany przez więźniów; mimo oddania władzy sowieckiej trafił do łagru w Jercewie - zamarzył w lesie
Jewriej	Więzień, który pojawił się w epilogu, bardzo ważnej scenie symbolicznej. W obozie zeznał fałszywie, bojąc się kary śmierci. W konsekwencji Niemcy na których doniósł zostali rozstrzelani. Jewriej poprosił narratora o jedno słowo “rozumem”. Gustaw odmówił.

“INNY ŚWIAT”

Gustaw Herling Grudziński

• Problematyka

	Objaśnienie
Łagier	• “narzędzie do zabijania przez władze sowieckie niewygodnych dla nich ludzi” • przekształcał obywateli w bezwolnych niewolników władzy stalinowskiej
Kara	• W stalinowskim systemie nikt nie mógł czuć się bezpiecznie; do więzienia byli skierowani zarówno ludzie wspierający ZSRR, przestępcy, ale także ludzie niewinni .
Bunt	• Nie każdy człowiek ulegał okrutnemu systemowi; wśród więźniów byli tacy, którzy stawiali opór władzy (Kostylew podpalający sobie rękę aby uniknąć pracy, Próba samobójcza Natalii, Głodówka protestacyjna Gustawa)
Samobójstwo	• Samobójstwo było dla niektórych więźniów jedyną możliwą formą wolności, ukazania sprzeciwu wobec władzy, zdecydowania o własnym sposobie śmierci; sposobem, na pokazanie kontroli nad własnym życiem
Cierpienie	• Nieodłączny element życia więźniów, objawiający się zarówno na obszarze fizycznym jak i psychicznym.
Moralność	• Łagry posiadały swój własny, odwrócony system praw i moralnych wartości; więźniowie często działali kierując się zasadami odwróconego dekalogu; • Ludzie znajdujący się w łagrze kierowali się instynktem przetrwania, podlegali stopniowej dehumanizacji, odczłowieczania. Wyzbywała się uczucia litości, współczucia, pomocy

